

אשכול יוסף

מאוצרותיו של הרב יוסף חי סימן טוב שליט"א
מחבר סדרת הספרים "אשכול יוסף" עה"ת והמועדים
וספרי "כרם יוסף" על הש"ס

מחברת דברי תורה

**"וַיִּקְחוּ בְיָדָם מִפְּרֵי הָאָרֶץ וַיֹּהֲדוּ אֵלָיו וַיֵּשְׁבוּ אֹתָו וַיִּדְבְּרוּ
וַיֹּאמְרוּ טוֹבָה הָאָרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֵינוּ נָתַן לָנוּ" (א כ"ה)**

כיצד משה תובע בתוכוזתו שיהושע וכלב אמרו: "טובה הארץ" והלא כנגדם העידו עשרה מרגלים בגזותה?

ששלח יהושע, שהיו מרגלי חרש כמ"ש בנביא, מלשון חרם (ע"ש נגש"), שלא הלכו אחר התאוות, ודבקו ליבם בהשי"ת, לכן לא הלכו אחר תאוות ליבם, ולא חטאו.

לאור האמור נראה ליישב דאדרבה עיקר התביעה היתה על העם במה שראו שהמרגלים הלכו אחרי תאוות ליבם, באומרם טובה הארץ מאד, וכן במה שהביאו הפירות, שזה מוכיח שהיתה כוונתם להנאת עצמם ונמשכו אחר תאוותם, ממילא היו צריכים להשכיל לא ללכת אחריהם ולשמוע לקולם, משא"כ יהושע וכלב שלא הביאו עמהם פירות, והלכו אחר עבודת ה' באמת ובתמים, ונראה שזה ג"כ סוד עניינו של כלב שהלך להתפלל על מערת המכפלה, לזכור יום המיתה, והוא וכלב התרחקו מהתאוות, ובודאי כשבאו המרגלים לפני עם ישראל, היו יהושע וכלב שקועים בתורה, שבכל הדרך לא סרו מאת ה' והיו עוסקים בתורה, כך היה גם בהגיעם לפניהם, ולכן לא הביאו עמהם פירות, משא"כ שאר המרגלים, א"כ בראות העם כן, היה להם ללכת אחרי יהושע וכלב, שהם התורה בעצמה, ולכן משה בא בתביעה זו לישראל.

ולפי זה יש לומר עוד, שכוונת הכתוב על המרגלים שאמרו "טובה הארץ מאד", היינו שנתנו ליבם לטובה של גשמייות בארץ, שזה מה שחיפשו בארץ, משא"כ יהושע וכלב שחיפשו תועלת הארץ לענייני רוחניות, וזה היה ג"כ התביעה על המרגלים, ומשה בא ברמז להוכיח על כך. ואולי י"ל שזה התביעה גם על מה שהאמינו במרגלים, כי נמשכו ג"כ אחר תאוות ליבם.

ע"ל שכיון שיודעים היו שהעשרה מרגלים שהיו מגשימי השבטים חששו שכאשר ינסו לארץ תתבטל נשיאותם כמ"ש בזה"ק (מ"ג דף ק"ז ע"ב), אבל יהושע וכלב שדיברו בשבח הארץ לא היה להם נגיעה בדבר, וממילא היה להם לשמוע ליהושע וכלב, ודו"ק.

יישוב ב' - מניסיון האמונה לכפור בכופרים בהשי"ת

מה נאמנו בזה דבריו הנפלאים של האלשיך הקדוש שתירץ קושיא זו בדברים קצרים, וז"ל: ודאי שאת יהושע וכלב המחזיקים אמונתכם בו יתברך היה לכם לשמוע, אלא שלא אבייתם להלך ברוע בחירה, ע"כ. הוי אומר שנכון שעשרה מהמרגלים דיברו בגנות הארץ, אבל הכל היה מכלל הבחירה שיש לאדם אם לבחור בטוב או ברע, וכיון שיש בידינו מסורת האמונה בהשי"ת, והעשרה המרגלים כפרו בה' במה שדיברו בגנות הארץ, ושני המרגלים יהושע וכלב דיברו בטובת הארץ, אין לנו לשית ליבנו אלא לאמונה בהשי"ת ולבחור בטוב, ובה ניחא מה שכתב הרמב"ן שמושה רבינו בא עליהם בתביעה, שכיון שהקב"ה הודיע אתכם שהיא ארץ טובה, וגדולי השלוחים והצדיקים שבהם אף הם מעידין כן, היה לכם להאמין, כי האחרים מפני מורך לב אמרו מה שאמרו. והיו להורות שגם כאן לא ניטלה מהם הבחירה, והיה להם לבחור בין יהושע וכלב, לבין המרגלים. ובה ניחא ג"כ קושייתו הנפלאה

הנה משמעות לשון הכתוב שמושה מוכיחם שהמרגלים השיבו על הארץ כי טובה היא, ובא בתביעה לישראל מדוע לא שמעו לקול המרגלים ולא רצו לעלות לא"י, כאמרו: "ולא אבייתם לעלות ותמרו את פי ה'", ותמוה הרי המרגלים המיסו את לבב העם, והשיבו דברים קשים בגנות הארץ? וכיו"ב ראיתי שהקשו במדרש, וכי לטובתה אמרו "טובה הארץ מאד", והלא לא אמרו כן אלא לרעתה, ורק יהושע וכלב דיברו בשבח הארץ?

ויותר צ"ע אומרו שלקחו מפרי הארץ ואמרו טובה הארץ מאד, ופלא פלאים הוא, שהרי חז"ל דורשים שכל מה שהמרגלים העלו איתם מפירות הארץ לרעה נתכוונו, להוכיח מזה גנותה של הארץ כנודע, כמבואר במסכת סוטה דף ל"ד ע"א, שמשמע זה יהושע וכלב לא נשאו עמהם פירות לפי שלא היו באותה עצה, ופירש רש"י שם, שהמרגלים לרעה נתכוונו לומר כשם שפירותיה משונים כך יושביה משונים וגיבורים וגבוהים?

והנה הרמב"ן הביא לשון רש"י מהספרי שיהושע וכלב אמרו טובה הארץ, ומקשה הרמב"ן א"כ מה הטענה הזאת עליהם, ראוי שיאמינו לעשרה יותר מן השנים? וכתב לצדד ביישוב רש"י: אולי טען עליהם, כיון שהקב"ה הודיע אתכם שהיא ארץ טובה, וגדולי השלוחים והצדיקים שבהם אף הם מעידין כן, היה לכם להאמין, כי האחרים מפני מורך לב אמרו מה שאמרו, עכ"ל. ופירושו צע"ג כי אם האמונה שטובה הארץ מצד שהקב"ה אמר כן, א"כ כבר אין צורך כבר במה שיאמרו כן יהושע וכלב, וכי ליהודה ועוד לקרא, וא"כ מה התביעה מצד שהמרגלים העידו כן? [וראה להלן יישוב נפלא בזה].

וכן יש להקשות על מה שתירץ הרמב"ן, שכולם הודו לפני משה ואהרן וכל העדה ואמרו: "באנו אל הארץ אשר שלחתנו וגם זאת חלב ודבש היא וזה פריה", והודו מולם בהסכמה אחת בטובת הארץ, אבל בחזק העמים ההם המסו את לבבם. וקשה דבגמ' משמע שגם מה שאמרו טובה במה שהביאו הפירות, הכל היה בעצה וכוונה לגנות את הארץ ולהוציא עליה דיבה רעה, כמו שהקשו במדרש, והפסוק מוכיח שהרי אמרו "ארץ אוכלת יושביה"?

יישוב א' - ליתן ליבם ששאר המרגלים הלכו אחרי תאוות ליבם

ונראה לבאר בס"ד וליישב כל הקושיות, ע"פ יסוד נפלא ששמעתי מידידי הגאון רבי נתנאל אוחנה שליט"א מחו"ר "ברכת אברהם" בשם מרן הגר"ש כהן זצ"ל ראש ישיבת "פורת יוסף", ליישב מה בין מרגלי משה שיעצו לרגל את הארץ ולבסוף עשרה מהם הקדיחו תבשילים, וחטאו והחטיאו את ישראל, וגרמו בכיה לדורות, ואילו מרגלי יהושע שהלכו לרגל את יריחו כדי לכבוש את הארץ, לא חטאו ועמדו בצדקותם וחסידיהם, ואדרבה עשו מלאכתם נאמנה, וביאר דבשונה מהמרגלים ששלח משה, שהלכו אחרי החומירות, ונטלו עמהם מפירות הארץ, חוץ מכלב ויהושע שלא נטלו עמהם כמ"ש בגמרא (סוטה נז.), לכן בלכתם אחר התאוות נכשלו והוציאו דיבת הארץ רעה, משא"כ המרגלים

של מרן הגר"ל שטיינמן זצ"ל בספרו אילת השחר בפרשתו במה שהקשה הרמב"ן על רש"י שאדברא ראו שיאמינו לעשרה יותר משנים, דמאחר דתרי כמאה א"כ לא היו צריכים להאמין לעשרה יותר משנים, ולהאמור נחא, דאינו עניין לתרי כמאה, ותרי נגד תרי, אלא כיון שיש בידינו כבר מסורת האמונה שקדמה לדברי המרגלים, יש להם להאמין לאלו המחזקים ידי המסורת, ולא לחדשים מקרוב באו לא שערם אבותם, שבאים להמציא ולבדות מליבם דברי סרק.

ומצינו להגאון רבי אלחנן ווסרמן זצ"ל ה"ד (פיקוק פערט סי' 6' וס' 16' 1), שהקשה איך אפשר לבן דעת לומר על הבריאה כולה שנעשית מאליה, אחרי שאנו רואים על כל פסיעה, סימני חכמה עמוקה עד אין תכלית, וכמה חכמה נפלאה במבנה האדם, בסידור אבריו וכוחותיו, כאשר יעידו על זה כל חכמי הרפואה, ואיך אפשר לומר על מכונה נפלאה שנעשית מאליה בלי כוונת עושה? וביאר שיסודי האמונה מצד עצמם פשוטים ומוכרחים לכל אדם שאינו שוטה, אמנם רק בתנאי שלא יהא משוחד, ויהיה חופשי מתאוות עוה"ז ומרצונותיו, כי סיבת המינות והכפירה, אין מקורה בקלקול השכל מצד עצמו, אלא מפני רצונו ללכת ולדבוק בתאוותיו, מטה ומעוור שכלו, ועל זה הזהירה התורה "ולא תתורו אחרי לבבכם", זו מינות, שהאדם מוזהר להניע ולשעבד רצונותיו, שיהא השכל חופשי מנטיות הרצון, וממילא יכיר האמת המוכרחת לכל בר דעת, שהקב"ה ברא את העולם, כמאמר רבי עקיבא שהעולם מעיד על הקב"ה שבראו, והכפירה אין לה שום מקום בשכל האדם, כי אם ברצונותיו ותאוותיו. על כן עונו של האדם גדול מנשואו, שהגביר תאוותיו על שכלו, עד שלא יכיר אמת פשוטה זאת. ולכן המצוה להאמין, שלא יגביר תאוותיו על שכלו, והאמונה בוא תבוא ממילא. וזה עולה בקנה אחד עם מה שהבאתי ביישוב הקודם שהמרגלים שכפרו בטובת הארץ, הלכו אחרי תאוות ליבם, ולכן מתוך זה כפרו בהש"ת והוציאו דיבת הארץ רעה.

יישוב ג' - דברי יהושע וכלב מילתא דעבידא לאיגלווי

המהר"ל בגור אריה, והמהר"ל דיסקין מתרצים דהנה אמרו חז"ל כל מילתא דעבידא לגלווי לא משקרי אינשי, ויותר נכון להאמין לו, והנה דברי יהושע וכלב הוא מילתא דעבידא לגלווי, דמה אמרו יתר המרגלים נתנה ראש ונשובה מצרימה וזה לא עבידי לגלווי דבריהם, דדילמא כשישובו למצרים, המצרים ירגו אותם, ויעשו בהם מכות רצח, ולא יוכלו לחזור, ומאין יודע דבריהם שאמרו שבא"י לא טוב, אבל יהושע וכלב שאמרו ללכת לא"י שמה אינה טובה כ"כ הארץ, כמאמר המרגלים ארץ אוכלת יושביה היא ח"ו, אזי יתחזקו לבדאים ושקרנים, ובני ישראל ינקמו בהם ח"ו, וגם יהיה הברירה אצלם אם תרצו לחזור ולצאת משם, על כן היו דברי יהושע וכלב מילתא דעבידא לגלווי אם הוא אמת או שקר, וגם דבר שיכולים לתקן אח"כ, ולכן ע"פ הסברה הישרה היה להם להאמין יותר לאלו השניים שאמרו טובה הארץ, ולא אביטם לעלות ובוזו תמרו.

יישוב ד' - כיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד

עוד נראה ליישב בס"ד שמשוה רבינו בא בתביעה לישראל שלמרות שהמרגלים הוציאו דיבת הארץ רעה, והם היו עשרה כנגד יהושע וכלב שדיברו בשבח הארץ, מכל מקום כיון שמתחילה בתחילת דבריהם כל המרגלים דיברו בשבח הארץ, ורק אח"כ כשהמשיכו בדבריהם התחילו להוציא דיבת הארץ רעה, וכמו שדרשו חז"ל (פסוק 16) ויספרו לו ויאמרו באנו אל הארץ אשר שלחתנו וגם זבת חלב ודבש היא וזה פריה, אפס כי עז העם היושב בארץ וגו', אמר רבי יוחנן משום רבי מאיר, כל לשון הרע שאין בו דבר אמת בתחילתו אין מתקיים בסופו, ופירש רש"י שאם אינו אומר אמת בתחילה מחזיקין אותו השומעין כבדאין לפיכך אומר דבר אמת תחילה כדי שיאמינו, ואף מרגלים לכך פתחו בשבח הארץ תחילה.

והנה כיון שהדין הוא שאדם שהעיד עדות בבית דין שוב אינו יכול לחזור בו, ואפילו לאחר תוך כדי דיבור, כמבואר בגמרא (מס' ג. יעוד), ובשו"ע (ט"ז ס' כ"ט ס"ב), וז"ל: אחר שהעיד העד בבית דין [והוא לאחר כדי דיבור, הרמ"א] אינו יכול לחזור בו. כיצד, אמר: מוטעה הייתי, שוגג הייתי ונוכרתי שאין הדבר כן, לפחדו עשיתי, אין שומעין לו, אפילו נתן טעם לדבריו, עכ"ל. וכמו כן כאן, כיון שהמרגלים כבר העידו לפני משה ואהרן והסנהדרין ובפני כל ישראל בשבח הארץ, שטובה היא, ממילא ידעו כי אמת הוא אשר אמר הקב"ה שטובה הארץ ויש להם ללכת לכובשה, שוב לא היו נאמנים להעיד ולדבר בגנות הארץ ושאי אפשר ללכת לכובשה, שהרי המרגלים בהמשך דבריהם לא בלבד שאמרו על הארץ שאי אפשר לכובשה, אלא ביקשו גם לדבר בגנות הארץ וכדמוכח בגמרא כנ"ל, ומן הסתם גם המתנין קצת בדבריהם לאחר שאמרו טובה הארץ מאד, כדי שיהיו דבריהם בבחינת אמת בתחילה, כדי שהדברים התיישבו קצת על חלב של השומעים, ואז יוכלו להטענים בדברי הסתה בגנות הארץ, לכן בא משה בתביעה על ישראל האידך האמינו לדבריהם שדיברו אח"כ בגנות הארץ, והיה להם ליתן ליבם אל יהושע וכלב שמתחילה ועד סוף אמרו טובה הארץ מאד, וכדברי רש"י.

יישוב ה' - דעתם הרוב בשליחות הציבור בטלה ומבוטלת

מרן האדמו"ר מסאטמר זצ"ל בספרו דברי יואל בפרשתו ובספר אור כי טוב (עמ' 33), מתיר ע"פ דבריו של האוה"ק (שלח לך ד"ה 16 פסוק) ביסוד מה שהמרגלים שהיו צדיקים מתחילה בכל זאת חטאו, לפי שהיתה כוונת המשלחים רעה, תפעול פועל הרע בשליח, וחוזר להיות שלוחו של אדם כמותו, ויוליד בו תכונה רעה מה שלא היתה בו מקודם, ולכן הגם שהיו צדיקים בהתחלת עשות ההליכה להלך, נולד בהם תכונה רעה מכח המשלחים ויעצו להדיח. ובוה תירץ תביעתו של משה בתוכחתו לישראל, דכיון ששורש החטא סובב ממה שהיתה השליחות מתחילה ככוונה רעה, וזה גרם אח"כ להסב לב אנשים צדיקים, ודעת הרוב ככגון זה אינה מכרעת כלל, כיון שהוא נובע ומושפע מדעת המשלחים שלהם אין דעת כלל, בבחינת שלוחו של אדם כמותו כדברי האוה"ק, לכן היה להם תביעה לשמוע אל יהושע וכלב שלא היו מושפעים מההמון ולא הלכו אחר דעת הציבור. והוסיף שם: ומוזה יש ללמוד למצב בדורינו, שאגודה ושאר המפלגות והנגררים אחריהם באים על המנהיגים בתכונות הרעה והמרה בהעלם, בטענה שרוב מנהיגי וגדולי הדור מסכימים עמהם, אלא שלפי האמור בכה"ג אין הולכין אחר הרוב, אלא אחר המועטים העומדים בדעת אמת ולא באים בשליחות דעת הציבור. עכ"ל. ודברי קודשו ועוקים עד לשמיים כנגד נציגי הציבור בפרט לנוכח תקופה קשה זו וד"ל.

קרוב לשני עשורים מאז החל מכון "כרם יוסף" להטביע את חותמו בספרות התורנית, בספרי המחבר והיוצר הרה"ג יוסף חי סימן טוב שליט"א שהנחילו מתיקות ועריבות התורה: תחילה עם סדרת הספרים על הש"ס הידועה "כרם יוסף" - המונה כעת 6 כרכים ע"ס הדף [גיטין, קידושין, סוטה, מגילה, ב"ק, בב"ב], שנתקבל באהבה וחיבה בעולם התורה והישיבות.

ולא זו אף זו סדרת הספרים "אשכול יוסף" עה"ת והמועדים [4 כרכים: עה"ת, מועדים, ל"ג בעומר, הגדש"פ], קושיות חזקות ותרומות רבים ומרתקים, סדרת הספרים שקנתה שביטה בכל היכלי בתי המדרש בארץ ובעולם, ולא מש משולחנם של גדולי ומרביצי התורה, דרשנים ומגידים ברחבי תבל.

בנוסף ספרים רבי יגע ועתירי תוכן בהלכה ובאגדה, "מעדני יוסף" ענייני ברית מילה. "יינא דיוסף" הסגולה לזיכרון [שאי"ה מקווים להדפיסו בקרב לאחר שאול לפני כמה שנים]. "טבעת יוסף" הלכות ומנהגי חופה וקידושין ופריה ורביה, "שאגת יוסף" ענייני סכנה רפואה ופקי"נ בהלכה ובאגדה, "גלילי זהב" דרשות, אלו ועוד ספרים נפלאים שבסייעתא דשמיא עצומה כבשו את ארון הספרים היהודי, וב"ה קבעו לעצמם מקום של כבוד בבתי מורנו ורבנו, מגידי השיעורים, מרביצי תורה, בתי מדרשות וישיבות, ובלב רבבות לומדי התורה הוגיה ושומריה.

הספרים שעלו על שולחנם של גדולי ראשי הישיבות ופוסקי הדור שרוחם ועידודם להגאון המחבר עומד עד עתה להמשיך במפעל האדיר של הוצאת הספרים רבי המוכר המלאים במתיקות ועריבות התורה, משולבים בדיונים אקטואליים ומרתקים ושזורים בחידושים נפלאים ופנינים מתוקים.

ספרי המחבר מעוטרים בהסכמותיהם הנלהבות של גדולי ישראל, ראשי הישיבות, דינים ומרביצי תורה, אשר יצאו מגדרם בדברי שבח והילולים לסדרה התורנית המבשמת את שוהריה, בהזגישם את העובדה כי ספרים אלו מלאים במתיקות ועריבות התורה.

לבידורים ולרכישת ספרי המחבר:
054-84-60008/7 או 02-5373570
הביאו ברכה לביתכם!

פליטים וזידושים בענייני החורבן מתוך הספר "אשכול יוסף" על המועדים

מפני מה נקרא החורבן על שם "קמצא" אוהבו של בעל הסעודה?

הנה ידוע כל המעשה עם קמצא ובר קמצא, כמובא במדרשים ובגמרא (גיטין נה:), שאמרו "אקמצא ובר קמצא חרוב ירושלים". שהיה אחד שערך סעודה ומשתה גדול, וקמצא היה אוהבו, ובר קמצא היה בעל מריבה עימו, ושלא להזמין את קמצא לסעודה, וטעה השליח והזמין את בר קמצא, וכאשר בעל הבית הבחין בבר קמצא, גירשו מהסעודה בבושת פנים בפני כל החכמים שהיו שם, ומפני כך הלך בר קמצא ודיבר דברי מלשנות ובלע לפני הקיסר על היהודים, ונתגלגלו הדברים ומתוך כך חרב הבית.

וצע"ג הלא רק בר קמצא היה בעל מריבה עם בעל הסעודה, והוא הלך והוציא דיבה רעה ומלשנות על עם ישראל, וגרם לחורבן הבית, וא"כ למה חז"ל קבעו את סיבת החורבן בגלל קמצא, שהיה אוהבו וידידו של בעל הסעודה, ולכאורה לא נטל חלק במחלוקת, ולא היתה סיבת החורבן בגללו כלל? ועוד קשה שמשמע שהתביעה על "קמצא" גדולה משל "בר קמצא" שהרי קמצא הוזכר בגמרא תחילה, והדבר אומר דורשני!

המהר"ל (נחמא פ"א) מבאר שלא בלבד שחז"ל קבעו שהחורבן היה בגלל קמצא ובר קמצא, אלא אף השם עצמו "קמצא" מורה על פירוד ומחלוקת, מלשון קמיצה כמו "וקמץ משם" ובלשון חכמים (גיטין ק:). גבי האחים שחלקו ובהם חוב וטרף חלקו של אחד מהם, נאמר שם "מקמצים", כלומר גובין מעט מכל אחד, ולפיכך הנפרד והנחלק מהכל נקרא "קמצא", ולכן בעל המחלוקת נקרא "בר קמצא", וזה שהוא מחובר למחלוקת נקרא "קמצא", ושם היה נקרא על עניינם שהיו בפירוד ובחילוק, ולכן על ידם חרב הבית שהוא לאחדות ישראל, ולקשרם באחדות. ומבאר המהר"ל את חטאו של קמצא, וזה לשונו: "אבל יש לך לדעת כי על שהיה באותו הדור שנאת חנם שיקח לו אוהב לחלוק עם אחר ששונא לו, וזה היה כאן שהיה האוהב קמצא, וזאת האהבה הוא באמת חילוק ופירוד ומחלוקת כמו השנאה, כי ע"ז נעשה מחלוקת, ולפיכך האוהב הזה נקרא קמצא, שאין התקשרות זו רק כדי לחלוק על אחרים". וראה בספר "אשכול יוסף" מועדים סימן ק"ב עוד חמשה תירוצים.

היאך הקב"ה החריב את בהמ"ק והלא שומר מצוות התורה?

בספר בגד אהרן קארטשין (מע"ז א"א 1), הקשה בשם הגאון חקרי לב בספרו מערכי לב (מ"ד דרוש פ"ג ו' דרוש ט"ז), והגאון ר' חיים פלאג'י זצ"ל בספרו נפש חיים (מע"ז א"א 1), היאך שרף הקב"ה את בהמ"ק, והלא הקב"ה מקיים את התורה, כמובא בירושלמי (פ"ק ד"ה ה"ג דף ט' ע"ג), בנוגע שבעולם מלך בשר ודם גוזר גזירה, רצה מקיימה, רצו אחרים מקיימים, אבל הקב"ה גוזר גזירה ומקיימה תחילה, שנא' "ושמרו את משמרתני אני השם" (ויקרא כ"ג), אני שימרתני מצותיה של תורה תחילה. א"ר סימון כתיב (ויקרא ט"ו) "מפני שיבה תקום והדרת פני זקן ויראת מאלהיך אני השם", אני הוא שקיימתי עמידת זקן תחילה. ופירש קרבן העדה, שהיה אברהם יושב ושכינה עומדת ואברהם עודנו עומד, ואם מצוה זו שיש בה ענוה גדולה קיים, כל שכן שאר מצוות. וקשה שהרי הלכה בידנו (ספרי נח"א פ"א ה"א) שאיסור לנתון אבן מהמזבח?

נראה ליישב כיון שכל האיסור לנתון ולאבד אבן מן המזבח, משום דהוי בזיון להשי"ת, כיון שהקב"ה החריב את בהמ"ק והציל בזה את ישראל, כמו שדרשו חז"ל עה"פ "מוזמור לאסף אלוקים באו גויים בנחלתך", ונרמז בגמ' קידושין (ל"א: ע"ג נ"ט), שכליה הקב"ה חמתו וכעסו בעצים ובאבנים ולא בעם ישראל. א"כ אדרבה לא בזיון הוא להקב"ה, אלא שבח עצום, נורא ונשגב. והרי זה דומה למלך שהחליט להחריב את ארמון מלכותו בכבודו ובעצמו, כדי להציל רבים על ידי זה, באיזה אופן שיהיה, שודאי כלפי המלך אין זה בזיון. אע"פ שאין ספק כי עצם חורבן בהמ"ק יש בו משום חילול ה', כל זה מצד עונותיהם של ישראל שגרמו שה' יחריב את בהמ"ק, אבל מצד המעשה של הקב"ה עצמו, ודאי שאין זה בזיון אלא כבוד שעשה כן למען הצלת עם ישראל שלא לבלות חמתו בישראל אלא בבניין המקדש. וראה בזה בספר "אשכול יוסף" מועדים סימן ק"ה כעשרה תירוצים.

היאך שורר אסף מזמור על חורבן בהמ"ק?

"מוזמור לאסף אלוקים באו גויים בנחלתך". ידוע קושיית חז"ל במדרש איכה, ונרמז בגמ' קידושין (ל"א: ע"ג נ"ט), היאך שייך לומר ולשורר על בשורת חורבן הבית וביאת גויים בנחלת ה', ונוסף ע"ז טומאת ההיכל, ושאר מאורעות נוראים וקשים, מהרג הצדיקים ועד שריפת ירושלים. והלא "קינה לאסף" או "בכי לאסף" היה צריך לומר, על השחתת כרם ה' צבאות וסילוק השכינה מבית ה' וגלות ישראל מירושלים?

ונראה ליישב שאף בשעה קשה זו של הסתר פנים, וחורבן הבית, נראית חביבותם של ישראל לפני הקב"ה, שהוקשו ישראל לבית ה' לגלות ומלקות, שאילו היו גולים ישראל, ובהמ"ק היה עומד על תילו, וכן להיפך אילו בהמ"ק היה חרב וישראל שרויים על אדמתם, לא היה ניכר חביבות של ישראל, שהם עם ה' וקדושתם בקדושת המקדש, אבל עתה ששניהם אירעו יחד, באו גויים בנחלתך טמאו את היכל קודשך, ושמו את ירושלים לעיים נבלת עבדיך לעוף השמים, בשר חסידך לחיות ארץ, הוכח והוברר כי בקדושת המקדש והשראת שכינתו בה, כך קדושת ישראל, וכמ"ש הבית הלוי (פסח נח), שאף הלומד תורה, קדושתו בקדושת הקהל, שהתורה ככתובה על לוח ליבו, וכל אחד מישראל הוא כס"ת שיש בו אלפי אזכרות שם ה', ולכן בפטירתו יש לקרוע כשריפת ס"ת כנודע מהרמב"ן. וידוע מ"ש ביומא (נד:), שבשעה שנכנסו גויים להיכל להחריבה, ראו את הכרובים מעורים זה בזה, לאות על חיבתם של ישראל לפני הקב"ה, וראה בספר "אשכול יוסף" מועדים סימן צ"ח עוד כעשרה תירוצים.

איך בית ראשון חרב שלא ברכו בתורה והרי חרב על ג' עבירות?

הנה בסיבת חורבן בית ראשון מציינו סתירה בגמרא, שבמסכת יומא (ט:), איתא להדיא, שבית ראשון חרב מפני עבודה זרה גילוי עריות ושפיכות דמים, וכן מציינו בגמרא ירימה (ט' ג'), שהוכיחו שהולכים אחרי שרירות ליבם ואחרי הבעלים אשר לימדם אבותם, ועונשם שיפיצם בגויים. וכן איתא בגיטין (פ), אמר רבי יהושע בן לוי, לא חרבה ארץ ישראל עד שעבדו בה שבעה בתי דינים עבודה זרה. ואילו בנדרים (פג: וכו') איתא, אמר רב יהודה אמר רב, מאי דכתיב (וימיו ט') "מי האיש החכם ויבן את זאת, ואשר דבר פי ה' אליו ויגדה על מה אבדה הארץ", דבר זה, דבר זה נשאל לחכמים ולנביאים ולא פירשוהו, עד שפירשו הקב"ה בעצמו, דכתיב (וימיו ט') "ויאמר ה' על עוזבם את תורתי אשר נתתי לפניכם, ולא שמעו בקולי, ולא הלכו בה", שלא ברכו בתורה תחילה. וקשה האם בהמ"ק חרב בגלל ג' עבירות, או מפני שלא ברכו בתורה תחילה?

וי"ל ע"פ מ"ש הר"ן (נדרים פג:), שמצא במגילת סתרים לרבינו יונה החסיד, שלא היו עוסקים בתורה לשמה, ומתוך כך היו מוזהלים בברכתה, והיינו לא הלכו בה, כלומר כוונתה ולשמה. ולפ"ז י"ל שכיון שלא עסקו בתורה לשמה לא זכו לכיון בה לאמת, וממילא התירו ג' עבירות, על ידי שהתירו אשת איש לבעלה, וכן התירו שפיכות דמים ועבודה זרה, וכיון שעבר ושנה בה נעשית לו כהיתר (קדושין כ: ועוד), ובאו לידי ג' עבירות, ובזה ניחא כי עיקר עוונם שעליו נחתם גזר דינם היה מפני ג' עבירות, אולם מה שלא ברכו בתורה תחילה גרם להם להגיע לידי כך.

וכן כתב מרן החת"ס בספרו תורת משה (נדרים פק"ג) שכדי לכיון לאמת צריך ללמוד תורה לשמה, כמו שאמרו חז"ל (נדרים ל:). כאשר ציוני ה', מה אני בחינם אף אתם בחינם, שרופא העושה בשביל מומן לא הוי כרופא אלא כסוחר. וכן בתורה אם עושה בשביל פנייה אינו נקרא ת"ח, ורק אם לומד תורה לשמה הקב"ה מאיר עיניו וזוכה לכיון לאמת. ובה ביאר את מאמר הכתוב (ישעיה' כ"ה) "איכה היתה לזונה קריה נאמנה, כלומר שהכתוב שואל שכיון שהסנהדרין היו שם היאך היתה קריה לזונה, ומשיב הכתוב, "כספך היה לסיגים", שהיה מעורב בהן פניות אחרות. ובה פירש את הכתוב "אחרי ה' אלוקים תלכו" בחנם כמותו, "ואותו תיראו ומצותיו תשמורו" שתתיראו ותקיימו לשמה, או יתקיים בכך "ובקולו תשמעו" וע"כ השכינה מדברת מתוך גרונו, "ואותו תעבדו" תוכלו לעשות הלכה למעשה, ולהגיע לידי "ובו תדבקו". וראה בספר "אשכול יוסף" מועדים סימן ק"א עוד כעשרה תירוצים.

חידות

להצלחות עדי מירון זיסים בן זויד שיזוי

שאלה:

מתי מצינו שכל העולים לתורה מן הדין מברכים תחילה דיין האמת?
תשובה:
בתשעה באב.
מקורות:

במסכת סופרים (פ"ק הל' ט') איתא, הקורא בתשעה באב אומר ברוך דיין האמת. והובא בטור (א"מ מק"ט). וביאר הב"י דהיינו קודם קריאת התורה, ולא קודם קריאת איכה, וכתב הב"י: "וכן נהגו העולם שהעולה לקרות, קודם שיברך ברכת התורה, אומר ברוך דיין האמת". [ומבאר שבזמן מדין הב"י עדיין נהגו כן]. אמנם הד"מ העיר שאין נוהגים כן. וכן פשט המנהג עתה בכל תפוצות ישראל, שלא מצינו ולא שמענו שום מקום שמברכים בו בתשעה באב דיין האמת.

וכ"כ הלבוש שם, ז"ל: העולה לקרות בתורה מברך בלחש ברוך דיין האמת קודם שיברך ברכת התורה, מפני שקורין שמועה רעה שנתקיימה בעונותינו. וכ"כ הלחם רב שם. והמג"א (ס"ק א') כתב, ז"ל: נוהגין לברך ברוך דיין האמת קודם שקורא בתורה [ב"י לבוש של"ה], ובד"מ כתב שאין נוהגים כן. וטוב שהקורא יאמר אותו בלא שם ומלכות. וכ"כ בערוך השולחן שם, ז"ל: איתא במס' סופרים דכל אחד מהקוראים קודם שיעלה לתורה מברך דיין האמת, ולא נהגו כן, אך מי שאומר יאמר בלא שם ומלכות, עכ"ל.

ויל"ע מדוע לא נהגו כן, ביום שמת בו גדול בישראל מגדולי הדור, שהעולים לתורה יברכו תחילה דיין האמת? והלא איתא ב"ה (י"ט): ששקולה מיתתן של צדיקים כשריפת בית אלוקינו. ומדרש איכה (פ"א ס' ל"ז) איתא, מצינו שסילוקן של צדיקים קשה לפני הקב"ה "יותר" ממאה תוכחות חסר שנים שבמשנה תורה, ומחורבן בהמ"ק, בחורבן בהמ"ק כתיב "תורד פלאים", אבל בסילוקן של צדיקים כתיב (ישעיה כ"ט) "לכן כה אמר ה' הנני יוסף להפליא את העם הזה הפלא ופלא", וכל כך למען? "ואבדה חכמת חכמי ובינת נבוניו תסתתר". [ועי' בחיבורי שלהבת יוסף (פ"ט) שמי]. שהארבתי בס"ד ליישב הסתירה בכמה אופנים]. ודוחק ליישב דמ"מ עתה גם בתשעה באב לא נהגו לברך כן, ומנלן שלא נהגו לברך כן בפטירת גדולי, דמ"מ לא מצינו בפוס' שכתבו כן לעיקר הדין.

ונראה ליישב דשאני קריאת התורה בתשעה באב, שקוראים בו מפרשת הקללות, כמבואר בשו"ע (ש"ס ד, לכן תקנו על הקריאה לברך דיין האמת, וכן משמע מדברי הלבוש הנ"ל, אבל בסתם יום שמת בו גדול אין קשר בין הקריאה לברכת דיין האמת. עי"ל שחששו משום ברכה לבטלה, שהרי כל א' יאמר על רבו שהוא מצדיקי הדור, עי"ל דשאני גדול הדור שכל א' יכול לצאת ידי"ח בברכת דיין האמת שיברך על פטירתו ביום מותו, גם בלא לעלות לתורה, שהרי על כל אדם כשר בישראל שמצטער עליו, ובפרט על אדם חשוב ות"ח רשאי לברך דיין האמת, ולאו דוקא על אביו, כמ"ש הב"ח והט"ז והנושאי כלים (או"ח רכ"ג ב'), וכ"כ המשנ"ב שם.

שאלה:

שני אנשים באו לרב עם כוס דם, לאחד הרב התיר את הדם בשתייה, ולחבירו אסר, לשניהם אותה כמות ואותו דם ולא נתבטל ברוב?

תשובה:

דם דגים מעיקר הדין מותר באכילה, ואסרו חכמים משום מראית העין, ולכן אם ניכר שהוא מהדג, כגון שיש בו קשקשים מותר לשתותו, ואם לאו אסור.

מקורות:

מסכת כריתות דף כ"א ע"ב, שו"ע (יו"ד ס' ס"ו ט"ז), ז"ל: דם דגים, אע"פ שהוא מותר, אם קבצו בכלי אסור משום מראית עין. לפיכך, אם ניכר שהוא מדגים, כגון שיש בו קשקשים, מותר. ועיין שם בפרי מגדים שנתקשה דמ"מ יהיה אסור משום בל תשקצו, עי' מכות כג ע"ב, ותירץ בשם תבואות שור דמותר ע"י שמבשלו עם התבשיל, א"נ שאני דם דגים שאין בו משום בל תשקצו.

שאלה:

היכן רש"י בש"ס מביא פירוש ואומר עליו "ישר כח"!

תשובה:

מסכת כריתות ט"ו ע"א

מקורות:

ד"ה הוא בהעלם אחת, (ובערוך לנו הסתפק וצייד דשמה הוספה זו אינה מרש"י).

שאלה:

באיזה ספר מנה וביאר גודל אבידתו בחורבן בית המקדש?

תשובה:

בספר "אשכול יוסף" על המועדים", בחידושים לתשעה באב, סימן ק"ז.

שלמעו ותוזי נפשיכם

להאזנה לשיעורי המרתקים של הרב יוסף זוי סימן טוב ש"כ"א מוזכר סדרת "כרם יוסף" על הש"ס וסדרת "אשכול יוסף" ע"ה"ת והמועדים
073-371-8053
לקבלת צינתוק והאזנה בשידור זוי:
וזייג והקצי #

עין זויים למוחזיקים בה ותומכיה מאולער

י"ל לזכות ידידנו האוהבים היקרים והנעלמים אוהבי התורה ולומדיה להגדיל תורה ולהאדירה פטרונו העלון "אשכול יוסף" מ-ג'רעון זיסים הי"ד ופר-אהרן זיסים הי"ד
אורך ימים עושר וכבוד בריאות איתנה ונחלה מעליא ועושר שמונת בכלל הברכות יבורך ידידנו היקר והנכבד שלומי זיסים הי"ד
מוקדש ומונח לע"ז ואריות היקרים:
סאלם אליה בן מסעודה ז"ל, נזריה בת גורזיה ע"ה
לע"ז זיסים בן נזריה ז"ל, זיסים מועלם בן סלימה ז"ל,
ולע"ז מיכאל בן נזריה ז"ל, ולע"ז נח בן רחל ז"ל,
ת. נ. ז. ז. ז. ז.

מכון "כרם יוסף"

הביאו ברכה לביתכם!

הנשא	שם הספר	
דרשות באגדה וחזיון שנשא המחבר בשילוב למעלה 1000 סיפורים מרתקים ומרשימים להשיג בכל חנויות הספרים - הפצת "גילסר"	גילי זהב	
על כל פרשיות התורה בכרך אחד, יותר 13000 עמודים גדושים, בכל פרשה מערכות של קושיות חזקות ותירוצים רבים, ערוך בטוב טעם ודעת נייר כרומו, סימניה, ספר מושקע, עבה וגדוש קושיות חזקות ותירוצים רבים על כל מועדי השנה, ערוך בטוב טעם ודעת.	"אשכול יוסף" על התורה	1.
עניני רשבי ומיחן כריכה צבעונית ספר מיוחד, מתאים מאוד למתנה והוקרה. ספר אירי ומשקע מאד!	"אשכול יוסף" מועדים	2.
על כל ההגדה, כל התירוצים והקושיות, וכן עוד עשרות נושאים מרתקים לחודש ניסן, קמחא דפסחא. שירת חים, ועוד	"אשכול יוסף" המערה	3.
עניני סכנה, רפואה, ופקוח נפש בהלכה ובאגדה ואודות כל חכמי הש"ס שהכניסו עצמם לסכנה. מרתק ומענין שוב לב המעיין.	"שאלת יוסף" סכנה ורפואה	5.
כל עניני מנהגי חופה וקידושין בהלכה ובאגדה הלכות ומנהגי פריה ורביה, שילוב כל טעמי המנהגים. דרשות לשבע ברכות וחזנות הבית ועוד.	"טבעת יוסף" חופה וקידושין	6.
בהלכה ובאגדה, נושאים רבים ומגוונים, בין הנושאים 60 תירוצים מדוע א"א לא מל עד שנצטווה.	"מערני יוסף" ברית מילה	7.
מהדורה חדשה עם מסכת מגילה בתחילת הספר, יותר 10000 עמודים: על כל המסכת, דף דף, הספר היחיד שמקיף את כל מסכת מגילה	"כרם יוסף" ברם יוסף	8.
חידושים ע"ס הדין על כל המסכת, דף אחר דף. למעלה 10000 עמודים.	"כרם יוסף" בבא קמא	9.
ספר קטן, חידושים ע"ס הדין על כל המסכת.	"כרם יוסף" בבא בתרא	10.
חידושים ע"ס הדין על כל המסכתות.	"כרם יוסף" גיטין קידושין	11.
סוגיות עיון - מדף ב עד י"ב, ומדף מ"א עד מ"ד שילוב כל הקושיות בסוגיות ותירוצים רבים	"שיעורי יוסף" שיעורי יוסף	12.
על כל מסכת סוטה על סדר הדין	"כרם יוסף" סוטה	13.
אול - מקוים להדפיס בקרוב	"וינא דיוסף" הסעודה לזיכרון	14.
על כל פרשיות התורה	"שלהבת יוסף" עה"ת	15.

לביירוים והזמנות: 054-84-60008/7

להשיג בהנויות הספרים המובחרות

"ריד הספרים" מלכי ישראל 3 מול שטיבלך קמרון | יפה נוח צומת בר אילן | הספריה הספרדית רח' דוד ע"י בנק הדואר | הפצת ספרי קודש ע"י מוסיף | ולדמן בהמ"ד בעלזא | ספרי נזר הקודש ע"י שוק מחנה יהודה | יסודי לרני הפצת ספרים בני ברק: הרב שאול שולמן רח' סוקולוב 34 כניסה ב' 0527618640
אוצר הספרים בדיניאל | חת"ל: בייגל איין | מאגזינים וגשול ועוד

האם ספרא יודע???

- מהלכים איך סיום מסכת מתיר אכילת בשר?
- תירוצים היאך אסף שורר מזמור על חורבן בהמ"ק?
- למה תשב"ר בטלים מת"ת בתשעה באב?
- תירוצים היאך שרתה שכונה על ירימה בנבואת איכה?
- תירוצים הלא בית ראשון חרב מפני ג' עבירות, ואיך אמר משום שלא ברכו בתורה תחילה?
- תירוצים מדוע נקרא החורבן דוקא על שם "קמצא"?
- היאך לר' יוחנן ראוי לקבוע אבלות בעשיירי שנשרף רוב היכל, והרי לדעתו אש מדין חיצונית?
- איך הקב"ה החריב את בהמ"ק והלא שומר מצוות התורה?
- היאך הקב"ה סתר בהמ"ק לפני בניית בית אחר?
- מדוע המתאבל "זוכה ורואה" בשמחתה ולא "זיכה ויראה"?

ספרא יודע???

הלומד "אשכול יוסף מועדים" יודע!

מתקלות ועריבות התורה!!

מייל המערכת:

eshkolyoseff@gmail.com

להאזנה לשיעורי המחבר:

073-371-80-53